

УДК 78.01(071.1):784.3

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-3-14>**Цзеюй ЧЖАН,***orcid.org/0000-0003-1773-0272**аспірант кафедри історії музики та музичної етнографії
Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової
(Одеса, Україна) zhangzeyu@ukr.net*

ОБРАЗ ЛІРИЧНОГО ГЕРОЯ В КАМЕРНО-ВОКАЛЬНИХ ЦИКЛАХ В. СИЛЬВЕСТРОВА

Статтю присвячено розгляду камерно-вокальній творчості В. Сильвестрова періоду становлення метафоричного стилю композитора в аспекті проблематики образу ліричного героя. Метою статті постає встановлення функції та засобів розкриття образу ліричного героя в камерно-вокальних циклах В. Сильвестрова, розгляд його у єдності композиційно-драматургічних та вокально-виконавських особливостей, виявлення провідних мотивів, пов'язаних з ним. Методологія дослідження спирається на системно-семіологічний та літературознавчий підходи, а також метод типологічного узагальнення. Результати дослідження. Внаслідок представлених в межах статті теоретичних та аналітичних спостережень встановлено, що ліричний герой вокальних циклів В. Сильвестрова є одним із найважливіших параметрів індивідуально-творчої художньої свідомості композитора. Для нього є характерним занурення у внутрішнє споглядання, роздуми, самозаглиблення, прагнення духовного очищення і перетворення, міркування на смислом буття. Вивчення камерно-вокальної творчості В. Сильвестрова крізь призму постаті ліричного героя дозволяє охопити його вокальні цикли як єдиний смисловий простір, як особливу картину світу, сконструйовану з окремих мініатюр, та стверджувати, що його вокальні цикли відображають в композиторській поетиці митця шлях становлення принципів « нової простоти » та феномену слабого стилю, а ліричний герой постає відбиттям ліричної самосвідомості автора. Ліричний герой, якого створює В. Сильвестров, від імені якого комунікує з виконавцями та слухачами, відкриває нове розуміння часу, простору, звуку, тиші, відкриває завісу у світ вічної гармонії та краси, стає репрезентантом *homo transformatus*, провідником на шляху до пантеїстичної ідеї Всеєдності, у якій концентрується уся сутність творчості В. Сильвестрова, що і є відбиттям оновленої стильової парадигми сучасного музичного мистецтва

Ключові слова: ліричність, ліричний герой, образ автора, авторська концепція, метафоричний стиль, вокальний цикл, пісня.

Zeyu ZHANG,*orcid.org/0000-0003-1773-0272**Post graduate Student at the Department of Music History and Musical Ethnography
Odessa National A.V. Nezhdanova Music Academy
(Odessa, Ukraine) zhangzeyu@ukr.net*

THE IMAGE OF A LYRICAL HERO IN THE CHAMBER AND VOCAL CYCLES OF V. SILVESTROV

The article is devoted to the consideration of V. Sylvestrov's chamber and vocal work during the period of formation of the composer's metaphorical style in the aspect of the problem of the image of the lyrical hero. The purpose of the article is to establish the function and means of revealing the image of the lyrical hero in the chamber and vocal cycles of V. Sylvestrov, to consider it in the unity of compositional-dramaturgical and vocal-performing features, to identify the leading motives associated with it. The research methodology is based on systemic-semiological and literary approaches, as well as the method of typological generalization. Research results. As a result of the theoretical and analytical observations presented in the article, it was established that the lyrical hero of V. Sylvestrov's vocal cycles is one of the most important parameters of the composer's individual creative artistic consciousness. He is characterized by immersion in inner contemplation, reflection, self-absorption, the desire for spiritual purification and transformation, reflection on the meaning of being. The study of V. Sylvestrov's chamber and vocal work through the prism of the figure of the lyrical hero allows us to grasp his vocal cycles as a single semantic space, as a special picture of the world constructed from individual miniatures, and to assert that his vocal cycles reflect in the artist's compositional poetics the way of the formation of the principles of the «new simplicity» and the phenomenon of weak style, and the lyrical hero appears as a reflection of the lyrical self-awareness of the author. The lyrical hero created by V. Sylvestrov, on whose behalf he communicates with performers and listeners, opens a new understanding of time, space, sound, silence, opens the curtain to the world of eternal harmony and beauty, becomes a representative of *homo transformatus*, a guide on the way to the pantheistic idea of Unity, in which the entire essence of V. Sylvestrov's work is concentrated, which is a reflection of the renewed stylistic paradigm of modern musical art.

Key words: lyricism, lyrical hero, image of the author, author's concept, metaphorical style, vocal cycle, song.

Постановка проблеми. Музика Валентина Сильвестрова є одним із найцікавіших та найпомітніших художніх явищ у сучасному мистецтві. Однією з граней творчості композитора, її особливою тональністю, стає ліричність, яка набуває всеосяжного характеру, пронизує увесь його доробок, постає в особливому трансформованому вигляді. Вона цілком може претендувати на статус споконвічної та провідної якості композиторської поетики В. Сильвестрова, оскільки заявляє про себе вже в ранній авангардний період творчості митця, овіює мета-опуси 1970-х років та залишається актуальною для нього, як на межі ХХ та ХХІ століття, так і зараз, у період пошуків «духовної краси» малої форми (за Н. Рябухою (Рябуха, 2017)).

Особливого заломлення ліричність поетики В. Сильвестрова набуває у жанрі камерно-вокального циклу, в котрому, як відомо, художній зміст спрямований на відображення внутрішніх почуттів та вражень, а в центрі знаходиться ліричний герой. З початку творчого шляху мало цікавившись цією жанровою сферою¹, інтенсивну роботу в ній В. Сильвестров розпочинає на початку 1970-тих років. Її результатом стала потужна низка вокальних циклів, серед яких «Кітч-пісні» (1971–1973), «Тихі пісні» (1974–1977), «Прості пісні» (1974–1981), «Сходинки» (1980–1982, 1997), «Чотири пісні на вірші О. Мандельштама» (1982). В цілому цей період дослідники вважають часом розквіту вокальної музики В. Сильвестрова, підтвердженням чого стає поява поряд з переліченими вокальними циклами кантати на вірші Ф. Тютчева і О. Блока для сопрано та камерного оркестру (1973), кантати на вірші Т. Шевченка для змішаного хору а cappella (1977), «Лісової музики» на вірші Г. Айги для сопрано, валторни та фортепіано (1978), «Оди солов'ю» на вірші Дж. Кітса (в перекладі Є. Витковського) (1983). Слушно звертаючи увагу на основні особливості камерно-вокальної творчості В. Сильвестрова, що дозволяє стверджувати її етапність не тільки для самого митця на шляху до метафоричного стилю, але й для розвитку сучасної української камерно-вокальної музики в цілому, дослідники залишають поза увагою проблему ліричного героя, через стани душі якого композитор відтворив свою власну концепцію психології людської особистості.

Емоційний світ героя романсів та пісень В. Сильвестрова багатоскладний: у ньому укладені душевні рухи поета, композитора та виконавця.

¹ Винятком в ці роки послідовної праці композитора в галузі інструментальної музики стало створення «Двох романсів на вірші О. Блока» для мецо-сопрано та фортепіано (1961).

Ліричний герой стає тією ланкою, що пов'язує слухача і митця, уособлює портрет сучасника, а також об'єктивує естетичний ідеал, що проявляє себе як фактор художньої дійсності. Образ ліричного героя допомагає визначити контексти, що обумовлюють народження твору, тип світосприйняття, специфіку самовираження та культурну ідентичність автора, образний світ якого відрізняє споглядальність, самопоглибленість, метафоричність. Отже, вивчення шляхів трактування образу ліричного героя, його репрезентації в камерно-вокальній творчості В. Сильвестрова, дасть змогу простежити не тільки особливості художнього методу та стилю композитора, а також деякі загальні тенденції у парадигмі сучасної музичної культури.

Аналіз досліджень. Творчості Валентина Сильвестрова, зокрема камерно-вокальній, присвячена чимала кількість наукових робіт, серед яких праці О. Зінькевич, М. Нестьєвої, Б. Сюті, О. Тарасової, А. Калініної, Н. Постолювської, А. Ільїної, А. Луніної, Т. Філатової, О. Лісової. У центрі уваги дослідників специфіка образної драматургії вокальних циклів, їх мовно-стильові особливості, принципи співвідношення слова та музики, проблеми відображення поетичного першоджерела в оригіналі та перекладі, індивідуальні втілення метафоричного стилю тощо. І це далеко не повний перелік питань, що цікавлять науковців, та які отримали значну розробленість у музикознавстві. При всьому їх різноманітті, не всі аспекти камерно-вокальної сфери у творчості В. Сильвестрова розкриті повною мірою. Це стосується, насамперед, проблематики образу ліричного героя в його вокальних циклах. Така ситуація парадоксальна, оскільки проблема героя є однією з центральних для вокального циклу як художнього цілого. Оскільки малюючи певну картину життя, він відтворює її, передусім, через світ людини як світ особистості з власними думками, почуттями, вчинками. Окремі важливі спостереження в цьому напрямку зроблено в роботах Л. Шаповалової, С. Щелканової, О. Овсяннікової-Трель; важливими для дослідження цього питання в камерно-вокальній творчості В. Сильвестрова стали також літературознавчі роботи, зокрема праці М. Бахтіна, в яких розглядаються образи автора та герою, їх співвідношення, ліричний герой як найбільш повна форма авторської об'єктивації.

Мета роботи постає у встановленні функції та засобів розкриття образу ліричного героя в камерно-вокальних циклах В. Сильвестрова, розгляд його у єдності композиційно-драматургічних та вокально-виконавських особливостей, виявлення провідних мотивів, пов'язаних з ним.

Виклад основного матеріалу. Категорія «ліричний герой» набула термінологічного визначення, насамперед, у літературознавстві у XX столітті. Під нею, зазвичай, розуміється образ поета у ліриці, один із способів розкриття авторського висловлювання і свідомості, персоніфікована форма вираження змісту лірики (почуттів, переживань, емоцій, думок, вражень тощо). Внаслідок цього ліричний герой «постає художнім "двійником" автора, що виростає з тексту ліричних композицій (цикл, книга віршів, лірична поема, вся сукупність лірики) як чітко окреслена фігура або життєва роль, як особа, наділена визначеністю індивідуальної долі, психологічною виразністю літературного героя в оповідальних та драматичних жанрах» (Літературознавчий словник-довідник, 1997: 405). Водночас «ліричний герой не отожднюється з поетом, з його духовним станом, він живе своїм життям у новій художній дійсності. Між ними існує естетична єдність, певний естетичний ідеал, виражений у тексті ліричних творів» (там само). Ще Г.В.Ф. Гегель вказував на те, що «лірика – література, що поєднує суб'єкт та об'єкт в одній особі. Персонажем лірики виявляється сам її творець, і, насамперед, його внутрішній світ» (Hegel, 1995: 187).

Низка літературознавців цілком справедливо розрізняють поняття «ліричний герой» та «образ автора». Так, М. Бахтін писав: «Тільки зрозумівши принципово творчу тотальну реакцію автора на героя, зрозумівши самий принцип бачення героя, що народжує його як певне у всіх своїх моментах ціле, можна внести суворий порядок у формально-змістовне визначення видів героя, надати їм однозначного смислу і створити не випадкову систематичну класифікацію їх» (Бахтін, 2022). Науковець вважав, що автор є «носієм напружено-активної єдності завершеного цілого, цілого героя та цілого твору» (Бахтін, 2022). У цьому сенсі поняття «образ автора» відрізняється від поняття «ліричний герой». Ліричний герой може збігатися з образом автора, безпосередньо висловлювати його позицію, як це було, наприклад, у період романтизму, але це не є обов'язковою умовою лірики.

М. Бахтін розглядає проблему співвідношення автора і героя в контексті ідеї вживання – *Einfühlung* як принцип ставлення автора-творця до предмета та героя взагалі. Ідея вживання настільки значуща для автора, що свідомість автора може бути представлена як «свідомість свідомості» (Бахтін, 2022). Автор знає та бачить набагато більше, ніж його герой чи герої. «Причому він бачить і знає щось таке, що їм принципово недоступно, і в цьому завжди певному і

стійкому баченні та знанні автора по відношенню до кожного героя і знаходяться всі моменти завершення цілого – як героїв, так і спільної події їх життя, тобто цілого твору» (там само). Автор розгорнутий і до героїв, і до читача. Його не можна протиставляти образам персонажів, оскільки він входить до складу цих образів як їх невід'ємна частина (образи двоєдині та іноді двоголосі). Водночас, як вважав М. Бахтін, образ автора можна відокремити від образів персонажів. Цей образ сам створений автором і тому також двоєдиний.

Отже, образ ліричного героя, безумовно, містить авторське начало і є однією з форм вираження авторської позиції. Він відбиває концепцію світу та письменника, особливості авторського світогляду. Категорія «ліричний герой» свідчить про ціннісні орієнтації митця, його етичні та естетичні позиції. Водночас поняття «ліричний герой» концентрує у собі естетичний досвід певного покоління, нації, людства, тобто може виходити далеко за межі авторського, втілюючи в собі загальнонаціональний та загальнолюдський зміст, погляди, цінності, орієнтації та ідеї, характерні для того чи іншого часу, народу, культури. Провідними ознаками ліричного героя як умовної особистості, є, насамперед, психологічні характеристики (внутрішній стан, сприйняття світу, себе, природи), при цьому зовнішні описи є менш важливими. Ліричний герой живе у художній реальності, що розвивається за своїми особливими законами, тому його динаміка визначається ставленням до цієї реальності, зміною станів, переходами почуттів та емоцій, внутрішньою рефлексією.

Дослідження камерно-вокальної творчості В. Сильвестрова, зокрема 1970–80-х років, дозволяє побачити запропоноване композитором нове уявлення образу світу, в основі якого лежить особливий спосіб світовідчуття автора як художника-лірика. В цей період, вперше після 1961 року, В. Сильвестров розпочинає писати вокальні твори, які трохи пізніше будуть включені до вокального циклу під назвою «Кітч-пісні». У віршах, що були відібрані композитором для них, домінують інтимно-любовні мотиви, мальовничі пейзажи, тобто тут, як і в ранніх «Двох романсах на вірші О. Блока», продовжує проступати прагнення митця до ліричної образності. У «Кітч-піснях» починають формуватися особливості метафоричного мислення, які згодом визначаться у зрілому стилі В. Сильвестрова. Сам композитор характеризував їх як такі-собі домашні пісні або пісні, що відрізняються домашнім стилем, котрі володіють важливою для поезики В. Сильвестрова якістю «нескасування тексту, тобто, незалежно від рівня музики,

все одно музика має шанс в різних регістрах чіпляти пам'ять і поселятися в пам'яті. Чи то висока музика, чи то низька, але ця якість, яку я називаю як би музичним подарунком, схопленим різного типу свідомістю музичною і різного рівня – ось це ось те, що стало пропадати з актуальної музики, хоч і в актуальній музиці, і в низовій за минулих часів це було» (Silvestrov, 1973). Композитор наголошував, що ці перші спроби зараз звучать набагато ближче до його стилю 2000-х років, ніж до розгорнутих вокальних циклів 1970–80-х років. Але своєрідний досвід пісень «Прислухайся» (на сл. Г. Коваль), «Свято слова» та «Пам'яті Гарсія Лорки» (на сл. В. Курінського), що увійшли до збірки, як мовчання, що озвучене, мовчання через неактуальний чи слабкий стиль, продовжили інші вокальні цикли В. Сильвестрова «Тихі пісні», «Прості пісні», «Сходінки», «Чотири пісні на вірші Мандельштама». У них відбувається подальше кардинальне оновлення вокального циклу, що обумовило і його новаційну концепцію. Загальним на цьому шляху для них стало:

- обрання в якості поетичної основи текстів переважно різних авторів. Це призводить до утворення ніби антології, до якої входять, насамперед, зразки позачасової класики. При її формуванні композитором відбувається своєрідна ціннісна вибірка з творчості поетів ХІХ та ХХ століть, які є представниками різних національних шкіл, коли, з одного боку, окремим творам надається визначена вага, а, з іншого, ці твори, зустрівшись у межах циклу, встановлюють саму ціннісну систему, яка утверджує значимість певних явищ. При цьому ліричний простір циклів В. Сильвестрова організується не як конфронтація різних культур, а як їх єдність;

- сполука дилетантського та професійного поетичних висловлювань, зокрема анонімних текстів (в циклах «Кітч-пісні» або «Прості пісні», наприклад) з високими віршами (Т. Шевченко, О. Пушкіна, М. Лермонтова, О. Блока, О. Мандельштама, Ф. Тютчева, С. Єсеніна, П.-Б. Шеллі); віршів, що неодноразово використовувалися в якості основи вокального твору (наприклад, з циклу «Прості пісні» «Жив Олександр Герцевич» О. Мандельштама чи з циклу «Тихі пісні» «Біліє вітрило самотнє» М. Лермонтова, «Я зустрів Вас» Ф. Тютчева) та які у фокус уваги композитора попали вперше; знайомих, що завжди на слуху, хрестоматійних зразків та рідкісних невідомих віршованих екземплярів;

- формування із розрізнених віршів, написаних у різні часи, не пов'язаних єдиною сюжетною лінією, послідовності, яка утворює ліричний

сюжет, виражений у різноманітних проявах – ландшафтно-пейзажному, любовному, етично-філософському тощо. При цьому суттєвими складовими сюжету стає типове коло романтичних мотивів – мотиви дороги, самотності, зустрічі, кохання, розлуки, прощання, спогадів, смерті, а також роздуми про час (зокрема про вічність як застиглий час та усвідомлення незворотності часу), про особистість, про Космос;

- вибудовування драматургії циклу по принципу контрасту, коли вокальні мініатюри, що відрізняє подієвість, конкретика змінюються піснями, для яких є характерним розмивання визначеності, однозначності оповіді, піднесеність, спрямованість до ефемерних світів. В цілому спостерігається відхід від сфери зовнішньої дії, психологічне розкриття внутрішньої динаміки образів, культивування емоційної зглаженості, врівноваженість драматичного рельєфу, схильність до «простих слів», що наголошує на медитативних аспектах лірики В. Сильвестрова;

- створення паралельного асоціативного ряду при роботі з поетичним текстом, коли він «взаємодіє з віршом, доповнюючи його новими відтінками» (Калініна, 2019: 34). В результаті чого утворюється рівновага між узагальненістю та деталізацією експресивних градацій, корпоруються «імпровізаційна свобода з конструктивною логікою, схвильованість зі стриманістю, кантілена з речитативом» (там само);

- звернення до традицій міського романсу, німецької Lied, англійської балади, української думи, домашнього музикування, наповненість мелодій типово романтичними формулами, зокрема висхідними секстами, затриманнями, інтонаціями хореїчного походження, знаковими гармонічними зворотами, арпеджованим типом фактури, що уособлюють, за висловом автора, слабкий стиль, який втілює не так власну матерію, скільки резонуючий у зоні метафоричного висловлювання, натяк (Сюта, 1996);

- оригінальне балансування вокальної та інструментальної партій, при якому, по-перше, спів має виходити із глибини фортепіанного звучання (згідно авторської примітки у вокальному циклі «Прості пісні») та бути, за висловом композитора, своєрідним вслуховуванням у себе, стриманим та неекспресивним за виконанням, теплим та задушевним за інтонацією, простим та невігладливим за висловлюванням, по-друге, відбувається принципове збереження тихого динамічного діапазону (p-pp, sotto voce) з періодичною гучнішою перевагою фортепіано (mf-f), що підвищує семантичну значимість найдрібні-

ших деталей, по-третє, рекомендується співаку та піаністу домагатися відчуття справжнього звукового єднання, по-четверте, необхідно уважне та дбайливе відношення до кожного звуку, до кожної паузи, ліги, фермати тощо. Панівні інтонації елегійності, алюзії до класико-романтичних стилів разом з переліченим відтворюють у циклах В. Сильвестрова особливий простір роздумів та медитацій;

- детальне прописування авторських ремарок, які регламентують виконавську волю, адже їх дотримання є дуже важливим аспектом музики В. Сильвестрова в цілому. Особлива увага при цьому надається агогії, яка докладно та рясно виписана. Композитор використовує часті *ritenuto* та *accelerando*, особливостями яких є те, що вони потрапляють на дуже короткі відрізки часу та мають бути «незначними» («мікроагогіка»). На практиці подібні рекомендації знаходяться швидше на рівні якогось відчуття, ніж реального втілення та відбивають найтонші трансформації часопростору медитативної лірики В. Сильвестрова;

- еволюція від романсовості (інтонації якої переважають в циклі «Тихі пісні») до пісенності, як шлях від піднесено-відчуженого, патетичного до задушевно-невибагливого, від більш складного до простого, котрий повністю відповідає авторській ідеї «роззброєння» та відбуваються через «стан збагачуючого вичерпання», коли смисл наростає, а інтенсивність вираження знижується.

Відокремлені стильові якості, властиві вокальним циклам В. Сильвестрова, сполучені з образом ліричного героя, який є складним та багатограним та стає одним із найважливіших параметрів індивідуально-творчої художньої свідомості композитора. Особливе ставлення автора до цього образу підкреслюється тим, що композитор у свої вокальні цикли залучає до сфери уявлення ті елементи дійсності, які важливі погляду ліричного героя, і до того ж знаходяться у безпосередній зв'язку з сюжетом даного твору. У ліричному творі зовнішній бік життя і світовідчуття героя В. Сильвестрова зливаються воедино. Наочне зображення зовнішнього світу, природи здійснюється через призму розуміння ліричних героїв. Ліричний герой, таким чином, акумулює у своєму внутрішньому світі перебіг сюжету. Час протікання ліричного сюжету замінюється часом його переживання, а переживання цього сюжету здійснюється якимось ліричним «я».

Зауважимо, що переважна кількість романсів та пісень у циклах 1970–80-х років драматургічно цікаві саме тим, що є особисто позначеними, аж до звернення від першої особи, тобто є відбиттям

душевного стану, думок і почуттів людини. За думкою Л. Шаповалової, ліричний герой вокальних циклів В. Сильвестрова – це «страждаюча, пам'ятлива особистість, але не зневірена просвітлена душа» (Шаповалова, 2000: 101). Для нього є характерним занурення у внутрішнє споглядання, роздуми, самозаглиблення, що «відбиває внутрішній психологічний (інтерсуб'єктивний) простір душі людини, котра прагне духовного очищення і перетворення, розмірковує на смислом буття» (Рябуха, 2017: 369–370). У вокальних мініатюрах В. Сильвестрова можна побачити героя, який відчуває глибоку тугу та ностальгію за втраченими часами (наприклад, у «Осінній пісні» та «Топях і болотах» з циклу «Тихі пісні» або у «Мчаться хмари» з циклу «Прості пісні»). Він задається питаннями про смисл життя, відчуває самотність та муки існування. Однак, незважаючи на це, він також має почуття надії і вірить у можливість подолання труднощів. Ліричний герой Сильвестрова тісно пов'язаний із природою та навколишнім світом. Він насолоджується її красою, відчуває єднання з нею і знаходить натхнення у її образах, звертається до неї у миті найбільшого розчарування (наприклад, у «Виходжу один я на дорогу», «Гірські вершини» з циклу «Тихі пісні»). Ліричний герой має для В. Сильвестрова істотне концептуальне значення, оскільки в його образі знаходять втілення певні концепти («я», «світ», «людина», «природа», «творчість», «любов», «душа», «життя» тощо), характерні для художньо-естетичних поглядів композитора, який здатний репрезентувати той тип особистості, рефлексія якого обумовлюється як культурним простором минулого, так і сьогоденням (Шаповалова, 2000).

Висновки. Отже, вивчення камерно-вокальної творчості В. Сильвестрова крізь призму постаті ліричного героя дозволяє охопити його вокальні цикли як єдиний смисловий простір, як особливу картину світу, сконструйовану з окремих мініатюр, та стверджувати, що його вокальні цикли відображають в композиторській поетики митця шлях становлення принципів «нової простоти» та феномену слабого стилю, а ліричний герой постає відбиттям ліричної самосвідомості автора. Образ ліричного героя сполучається й знаходиться у зустрічному русі до образу автора, аж до асиміляції авторського «Я» з музично-подієвим рядом. «Подібному ототожненню підкоряється й персона поета, що виступає, швидше, іншим "Я" композитора, а монодіалогічність стає провідною драматургічною властивістю ... камерного вокального циклу» (цит. по: Полканов, 2011: 119). Ліричний герой, якого створює В. Сильвестров, від імені якого комунікує

з виконавцями та слухачами, відкриває нове розуміння часу, простору, звуку, тиші, відкриває завісу у світ вічної гармонії та краси, стає репрезентантом homo transformatus, провідником на шляху до пан-

теїстичної ідеї Всеєдності, у якій концентрується уся сутність творчості В. Сильвестрова, що і є відбиттям оновленої стильової парадигми сучасного музичного мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахтін М. Автор і герой в естетичній діяльності. 2022. URL: http://ni.biz.ua/10/10_8/10_80937_avtor-i-geroy-v-esteticheskoy-deyatelnosti.html (дата звернення 19.05.2023)
2. Калініна А. Авторський стиль Валентина Сильвестрова у «Двох романах» на вірші Олександра Блока. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Київ, 2019. Вип. 126. С. 29–39.
3. Літературознавчий словник-довідник. Упоряд.: Р. Гром'як, Ю. Ковалів та ін. Київ: Академія, 1997. 752 с.
4. Овсяннікова-Трель О. Ліричний модус жанрової семантики в концепції «слабкого стилю» В. Сильвестрова. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого*. Київ, 2021. Вип. 27–28. С. 172–179.
5. Полканов А. Феномен камерного співу: від естетичних настанов до музично-семантичних властивостей: дис. ... канд. мистецтв.: 17.00.03 / Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової. Одеса, 2011. 187 с.
6. Рябуха Н. Трансформація звукового образу світу в фортепіанній культурі: онто-сонологічний підхід: дис. ... докт. мистецтв.: 26.00.01 / Харківська державна академія культури. Харків, 2017. 456 с.
7. Сюта Б. Деякі питання індивідуально-стильової специфіки музичної драматургії українських композиторів 1970–1980-х років (Камерно-вокальні твори). *Записки наукового товариства імені Шевченка*. Львів, 1996. Том ССXXXII: Праці Музикознавчої комісії. С. 179–193.
8. Шаповалова Л. Образ автора: тип рефлексії. *Культура України*. Харків: ХДАК. 2000. Вип. 6: Мистецтвознавство. С. 97–104.
9. Щелканова С. Образ людини в ранніх симфоніях Валентина Сильвестрова: онтологічний підхід. *Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського*. Київ: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2018. № 2(39) 2018 р. С. 19–29.
10. Hegel G.W.F. *Vorlesungen über Ästhetik*. Berlin 1820/21. Eine Nachschrift. Hrsg. H. Schneider. Frankfurt am Main: Peter Lang, 1995. 331 s.
11. Silvestrov Valentin Kitsch Songs (Архівний запис 1973 року; авторські коментарі). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VdSESzU9E0o> (дата звернення 27.05.2023)

REFERENCES

1. Bakhtyn M. (2022) Avtor i heroj v estetychnii diialnosti [Author and hero in aesthetic activity]. URL: http://ni.biz.ua/10/10_8/10_80937_avtor-i-geroy-v-esteticheskoy-deyatelnosti.html (data zvernennia 27.05.2023) [in Ukrainian].
2. Kalinina A. (2019) Avtorskyi styl Valentyna Sylvestrova u «Dvokh romansakh» na virshi Oleksandra Bloka [Author's style of Valentin Sylvestrov in «Two Romances» based on a poem by Oleksandr Blok]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho*. Kyiv. Vyp. 126. S. 29–39 [in Ukrainian].
3. Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk (1997) [Literary vocabulary-dovidnyk]. Uporiad.: R. Hromiak, Yu. Kovaliv ta in. Kyiv: Akademiia [in Ukrainian].
4. Ovsyannikova-Trel O. (2021) Lirychnyi modus zhanrovoi semantyky v kontseptsii «slabkoho styliu» V. Sylvestrova [Lyric modus of genre semantics in the concept of «weak style» by V. Silvestrov]. *Naukovyi visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu teatru, kino i telebachennia imeni I.K. Karpenka-Karoho*. Kyiv. Vyp. 27–28. S. 172–179 [in Ukrainian].
5. Polkanov A. (2011) Fenomen kamernoho spivu: vid estetychnykh nastanov do muzychno-semantychnykh vlastyvostei [The phenomenon of chamber singing: from aesthetic guidelines to musical-semantic properties]: dys. ... kand. mystetstv.: 17.00.03 / Odeska natsionalna muzychna akademiia imeni A.V. Nezhdanovoi. Odesa [in Ukrainian].
6. Riabukha N. (2017) Transformatsiia zvukovoho obrazu svitu v fortepiannii kulturi: onto-sonolohichni pidkhid: [Transformation of the sound image of the world in piano culture: onto-sonological research]: dys. ... dokt. mystetstv.: 26.00.01 / Kharkivska derzhavna akademiia kultury. Kharkiv [in Ukrainian].
7. Siuta B. (1996) Deiaki pytannia indyvidualno-stylovoi spetsyfiky muzychnoi dramaturhii ukrainskykh kompozytoriv 1970–1980-kh rokiv (Kamerno-vokalni tvory) [Some questions of individual and stylistic specificity of musical drama by Ukrainian composers of the 1970s and 1980s (Chamber and vocal works)]. *Zapysky naukovoho tovarystva imeni Shevchenka*. Lviv. Tom ССXXXII: Pratsi Muzykoznavchoi komisii. S. 179–193 [in Ukrainian].
8. Shapovalova L. (2000) Obraz avtora: typ refleksii [Image of the author: type of reflection]. *Kultura Ukrainy*. Kharkiv: KhDAK. Vyp. 6: Mystetstvovnavstvo. S. 97–104 [in Ukrainian].
9. Shchelkanova S. (2018) Obraz liudyny v rannikh symfoniakh Valentyna Sylvestrova: ontolohichni pidkhid [he image of a person in the early symphonies of Valentin Silvestrov: an ontological approach]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P.I. Chaikovskoho*. Kyiv: NMAU im. P.I. Chaikovskoho. № 2(39). S. 19–29 [in Ukrainian].
10. Hegel G.W.F. (1995) *Vorlesungen über Ästhetik*. Berlin 1820/21. Eine Nachschrift. Hrsg. H. Schneider. Frankfurt am Main: Peter Lang [in German].
11. Silvestrov Valentin Kitsch Songs (Arkhivnyi zapys 1973 roku; avtorski komentari). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VdSESzU9E0o> (data zvernennia 27.05.2023) [in Ukrainian].